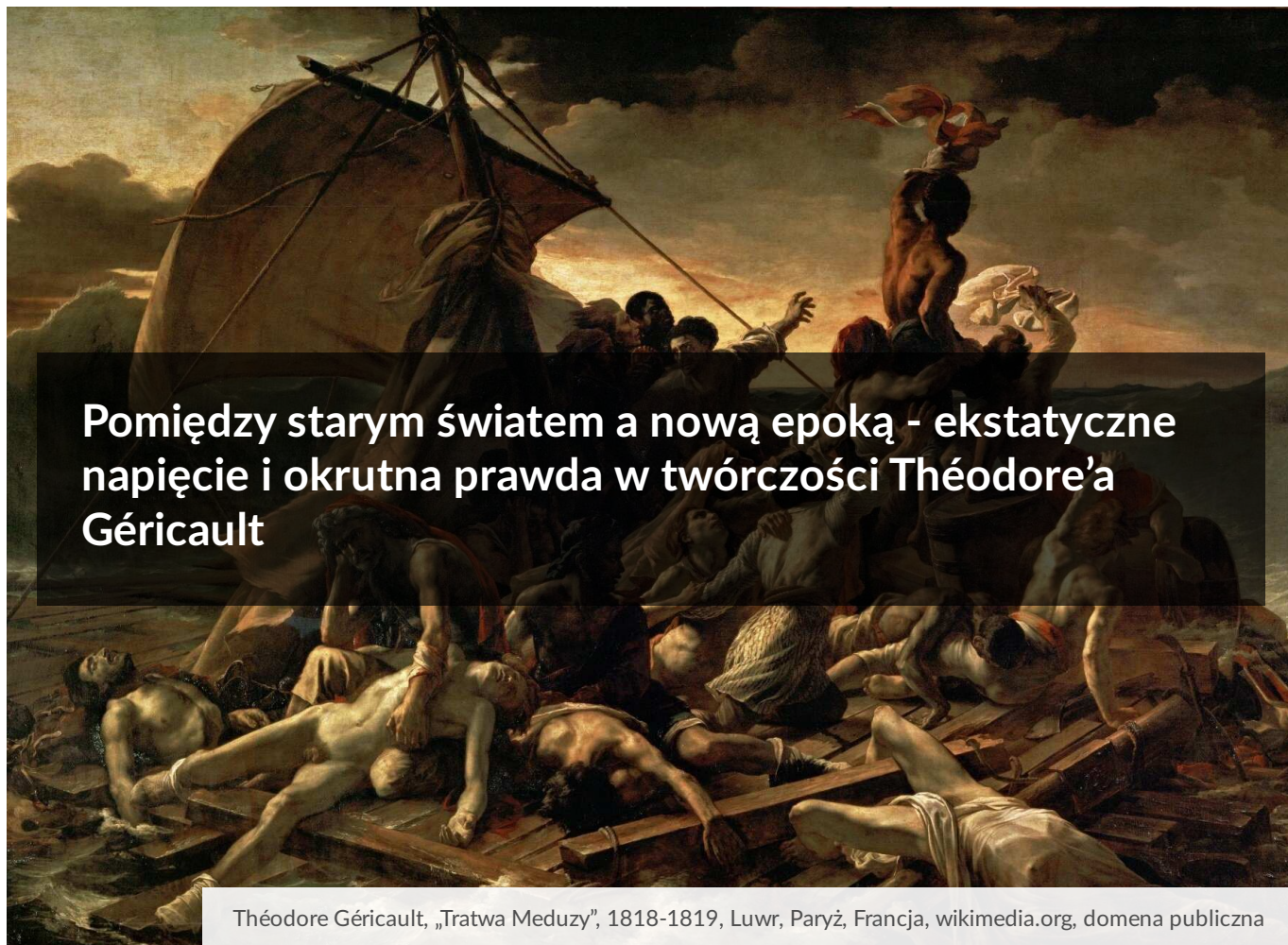

Pomiędzy starym światem a nową epoką - ekstremalne napięcie i okrutna prawda w twórczości Théodore'a Géricault

- Pomiędzy starym światem a nową epoką - ekstremalne napięcie i okrutna prawda
w twórczości Théodore'a Géricault

Pomiędzy starym światem a nową epoką - ekstatyczne napięcie i okrutna prawda w twórczości Théodore'a Géricault

Théodore Géricault, „Tratwa Meduzy”, 1818-1819, Luwr, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Le_Radeau_de_la_Meduse_-_Gericault.jpg), domena publiczna

Ważne daty

- 1791-1824** – lata życia Théodore'a Géricault
- 1810** – nauka u Carle'a Verneta i Pierre'a
- 1816** – pobyt Théodore'a Géricault we Włoszech
- 1819** – *Tratwa Meduzy* na Salonie Paryskim
- 1820-1821** – pobyt Théodore'a Géricault w Anglii

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

II. Zapoznanie z najwybitniejszymi dziełami w zakresie architektury i sztuk plastycznych.

Uczeń:

1. wymienia i rozpoznaje najbardziej znane dzieła sztuki różnych epok, stylów oraz kierunków sztuk plastycznych;

13. dokonuje opisu i analizy, w tym porównawczej, dzieł z uwzględnieniem ich cech formalnych:

c) w malarstwie i grafice: kompozycji, koloru, sposobów ukazania iluzji przestrzeni, kształtowania formy przez światło, w dziełach figuratywnych stopnia oddania rzeczywistości lub jej deformacji;

15. rozpoznaje w dziele sztuki temat i wskazuje jego źródło ikonograficzne;

18. formułuje samodzielne, logiczne wypowiedzi argumentacyjne na temat dzieł sztuki.

2. wskazuje twórców najbardziej reprezentatywnych dzieł;

5. wymienia podstawowe gatunki w dziełach sztuk plastycznych, m.in. portret (w tym autoportret, portret psychologiczny i oficjalny), pejzaż (w tym: weduta, marina, pejzaż ze sztafądem), sceny: rodzajowa, religijna, mitologiczna, historyczna (w tym batalistyczna), martwa natura, akt;

9. identyfikuje najbardziej reprezentatywne i najszlachetniejsze dzieła na podstawie charakterystycznych środków warsztatowych i formalnych oraz przyporządkowuje je właściwym autorom;

III. Zapoznanie z dorobkiem najwybitniejszych twórców dzieł architektury i sztuk plastycznych. Uczeń:

3. sytuuje twórczość artystów powszechnie uznawanych za najwybitniejszych w czasie, w którym tworzyli (z dokładnością do jednego wieku, a w przypadku twórców sztuki nowoczesnej i współczesnej – z dokładnością do połowy wieku) oraz we właściwym środowisku artystycznym;

4. łączy wybrane dzieła z ich autorami na podstawie charakterystycznych środków formalnych;

8. formułuje samodzielne, logiczne wypowiedzi argumentacyjne na temat twórczości wybitnych artystów.

IV. Kształcenie w zakresie rozumienia i stosowania terminów i pojęć związanych z dziełami sztuki, ich strukturą i formą, tematyką oraz techniką wykonania. Uczeń:

2. zna terminologię związaną z opisem formy i treści dzieła malarskiego, rzeźbiarskiego i graficznego, w tym m.in. nazwy formuł ikonograficznych, słownictwo niezbędne do opisu kompozycji, kolorystyki, relacji przestrzennych i faktury dzieła;

6. właściwie stosuje terminy dotyczące opisu treści i formy dzieł sztuk plastycznych;

V. Zapoznanie ze zbiorami najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki na świecie i w Polsce, a także z funkcją mecenatu artystycznego oraz jego wpływem na kształt dzieła sztuki. Uczeń:

3. łączy dzieło z muzeum lub miejscem (kościół, pałac, galerie), w którym się ono znajduje.

Nauczysz się

wskazywać cechy twórczości Théodore'a Géricault;

łączyć dzieła malarskie z miejscami, w których się znajdują;

rozpoznawać temat dzieła sztuki;

charakteryzować styl malarstwa Théodore'a Géricault;

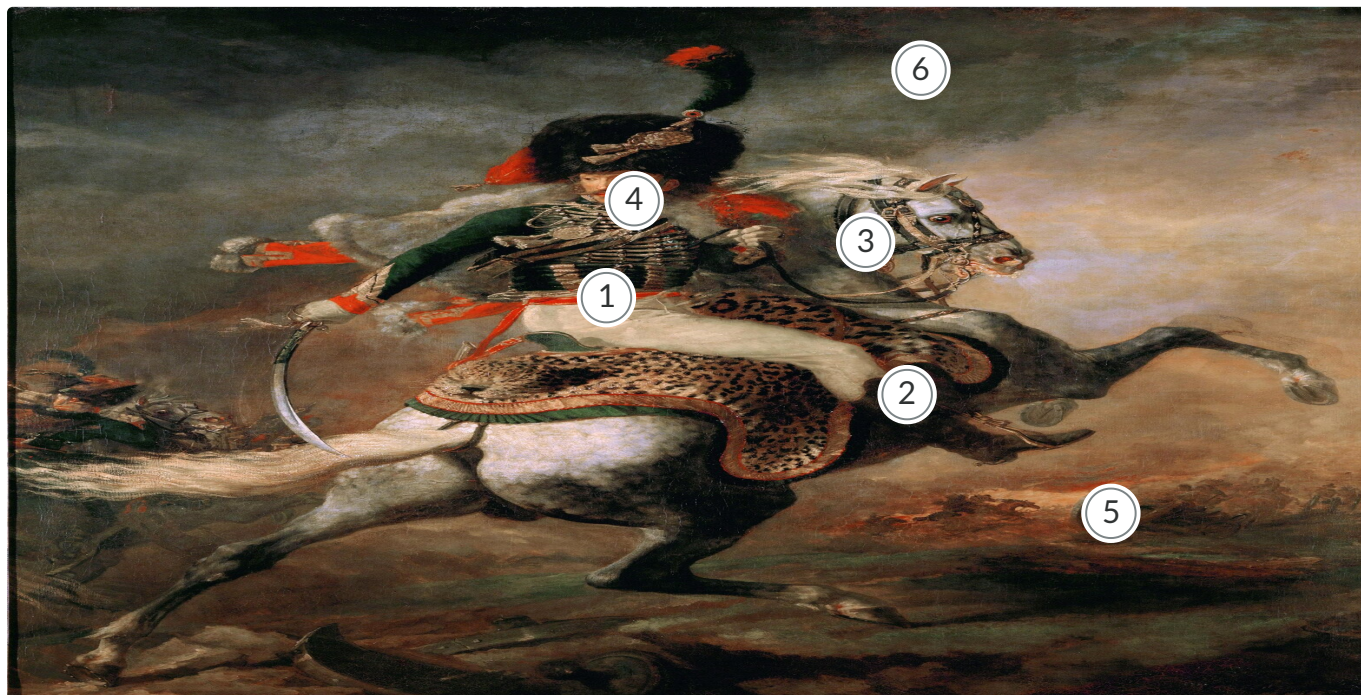
dokonywać analizy interpretacji dzieła sztuki.

Géricault – malarz koni

Théodore Géricault od młodości wykazywał zdolności malarskie. W wieku 17 lat został uczniem Carle'a Verneta, który specjalizował się w malowaniu koni, następnie Pierre'a Guérina, uczącego według zasad neoklasycystycznych. Duży wpływ na młodego malarza wywarło także malarstwo batalistyczne obrazów Antoine'a Grosa. W wyniku wielu inspiracji Géricault tworzył we własnym stylu – ekspresyjnym, opartym na kontrastach światłocieniowych, cechującym się bogatą kolorystyką i dynamiką. Twórczość malarza wymyka się klasyfikacji do konkretnego nurtu – żywiołowość jego dzieł nie odpowiada sztywnemu klasycyzmowi, a bliższa jest raczej romantyzmowi.

W początkowym okresie twórczości widoczne były wpływy Verneta. Jako malarz koni stworzył wiele dzieł łączących ten temat ze scenami batalistycznymi i tradycjami

napoleońskimi oraz studia koni, tematy wyścigów konnych. Artystyczny sukces odniósł batalistyczny portret konny, wystawiony na Salonie paryskim w 1812 roku – obraz *Oficer Szaserów*.

1

Obraz przedstawia oficera Gwardii napoleońskiej, Alexandra Dieudonné'a, który był przyjacielem artysty. Postać obraca się przyjmując dramatycznie skręconą pozę, w ręku trzyma miecz, wyrażając gotowość do walki.

2

Portret został wyeksponowany poprzez obniżoną linię horyzontu.

3

Na uwagę zasługuje koń stający dęba, którego dynamikę podkreśla zwrócona w prawo głowa.

4

Malarz nie ukazał sceny militarnego zwycięstwa, jak to zwykle przedstawiali neoklasycyści artyści, lecz sugeruje klęskę – wydobywa dramatyzm w mimice twarzy oficera, która wskazuje na rezygnację i zaskoczenie.

5

W tle została przedstawiona scena bitwy, wzmocniona ciepłą kolorystyką, jednak nie jest to dzieło typowo batalistyczne – malarz zamieszcza jedynie jej fragment, a nie panoramiczne ujęcie tematu, jak to miało w typowych ujęciach tego typu.

6

Géricault wzmacnia napięcie stosując odważne wybory kolorów i różnorodne efekty świetlne, jak np.: ciemne, zachmurzone niebo.

Théodore Géricault, „Oficer szaserów”, 1812, Luwr, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gericault_-_Officier_de_mousquetaires.jpg), domena publiczna

Temat koni obecny jest w całej twórczości malarza. Często kopiuje je z obrazów dawnych mistrzów Luwrze. Maluje je także na żywo, stawiając sztalugi w stajniach. W taki sposób powstało dzieło, które w nietypowo przedstawia temat ukazujący zwierzęta – wzorem Caravaggia głównym obiektem nie jest sam koń, ale jego zad. Obraz *Pięć koni odwróconych zadami* z 1814 roku powstał w stajni Wersalu.

1

Stojące rzędem konie tworzą horyzontalny portret zwierząt w nietypowym ujęciu, wcześniej podjętym przez Caravaggia w *Nawróceniu św. Pawła w drodze do Damaszku* z 1601 roku, jednak barokowy malarz wykorzystał motyw w scenie religijnej.

Caravaggio, *Nawrócenie św. Pawła w drodze do Damaszku*, 1601, Santa Maria del Popolo, Rzym, Włochy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Caravaggio_-_Conversion_of_Saint_Paul_-_WGA01639.jpg), domena publiczna

2

Géricault przedstawił konie realistycznie, namalował je w stajni, nie gloryfikował tematu i nie ukazał ich w scenie batalistycznej, lecz wybrał miejsce i sytuację codzienną.

3

Malarz szybkimi pociągnięciami pędzla z precyzją jednak oddał szlachetność maści koni.

Théodore Géricault, „Pięć koni odwróconych zadami”, 1814, Luwr, Paryż, Francja, christies.com, CC BY 3.0

Podczas pobytu w Anglii i poznaniu twórczości pejzażystów – Johna Constable’a i Williama Turnera, Géricault zmienia styl malarski, artysta większą uwagę przywiązuje do **studium** pejzażu, stanowiącego tło jego obrazów. Nowy sposób obrazowania wykorzystuje w scenach ukazujących konie. Sporządził w tym czasie wiele **akwarel**, szkiców, jednak na szczególną uwagę zasługuje obraz namalowany dla angielskiego handlarza koni, Adama Elmore'a, powstały podczas wyścigów konnych *Derby w Epsom* z 1821 roku.

1

Obraz spotkał się w późniejszym czasie z wieloma słowami krytyki ze względu na pozycję końskich jednocześnie wysuniętych przednich i tylnych nóg przez galopującego konia. Odkrycia tego dokonał Eadweard Muybridge w 1878 roku. Jednak w obronie malarza stanął Rodin, uzasadniając, że w jednym ujęciu Géricault uchwycił wiele faz ruchu.

2

Dynamikę wyścigów konnych oddają zarówno pozy koni, jak i jeźdźców – każdemu z nich malarz nadał indywidualnego charakteru.

3

W scenie dominują układy horyzontalne – układ pędzących koni, płaski pejzaż współgrają.

4

Dynamikę podkreśla studium nieba z niepokojącymi chmurami.

Théodore Géricault, „Derby w Epsom”, 1821, Luwr, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gericault_-_Derby_in_Epsom.jpg), domena publiczna

Romantyczno-naturalistyczny raport z wydarzeń – Tratwa Meduzy

Tratwa Meduzy z 1819 roku była pierwszym prestiżowym obrazem Géricaulta. Inspiracją dla artysty były autentyczne wydarzenia – tragedia i dramatyczne losy ocalałych 15 spośród 149 rozbitków francuskiego okrętu *Meduza*.

“ Fregata „*Meduza*”, której towarzyszyły trzy inne statki, korweta „*Echo*”, statek towarowy „*Loara*” i bryg „*Argus*”, opuściła Francję 18 czerwca 1816 r., wioząc do Saint-Louis (Senegal) gubernatora i wyższych urzędników tej kolonii. Na pokładzie znajdowało się około czterystu ludzi, marynarzy i pasażerów. 2 lipca fregata natknęła się na ławicę* d'Arguin i po pięciu dniach daremnych wysiłków, aby wydźwignąć statek z mielizny, zbudowano tratwę, na którą załadowano stu czterdziestu dziewięciu rozbitków, podczas gdy reszta rzuciła się do łodzi. Wkrótce potem łodzie odcięły liny, które ciągnęły tratwę, zostawiając ją na przepastnych wodach oceanu. Wtedy głód, pragnienie, rozpacz uzbroiły tych ludzi jednych przeciw drugim. Wreszcie po dwunastu dniach niehumanitarnej udręki „*Argus*” wziął na pokład piętnastu konających.

*ławica – wzniesiona część dna morskiego lub rzecznego.

Źródło: *Géricault*, oprac. Pierre Courthion, Warszawa 1966, s. 141–142

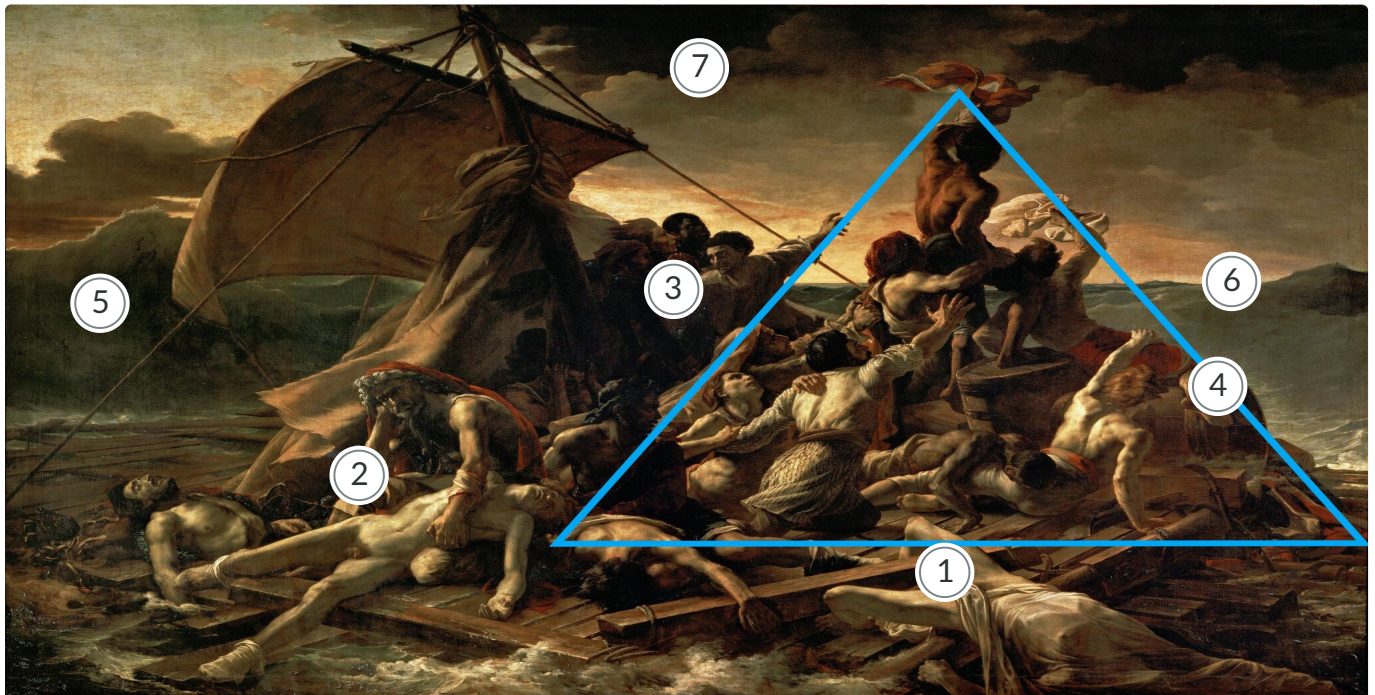
Decyzja o namalowaniu sceny z historii współczesnej przykuła natychmiastową uwagę, zwłaszcza że Géricault tłumaczył ją w sposób odpowiedni do klasycznego malarstwa historycznego: na dużą skalę, z elementami bohaterskimi i tragicznymi. Obraz wstrząsnął publicznością i podzielił krytyków podczas Salonu w 1819 roku.

“ Obraz, wystawiony na Salonie 1819 r., wywołał sprzeczne reakcje. Liberalowie wdzieli w nim alegorię politycznego dryfowania postnapoleońskiej Francji i pretekst do krytyki opłakanego stanu marynarki pod rządami Burbonów. Rojaliści, z Ludwikiem XVIII na czele, uważali to płótno za przykład realizmu najwyższej próby, którą to opinię podzielała część środowiska artystycznego. Entuzjastą *Tratwy „Meduzy”* był m.in. Prud'hon, który, czyniąc wyraźną aluzję do dzieł Ingres'a, napisał: „Pojawia się tu cała galeria madonn, odalisek* i świętych męczenników”. Przeważały jednak zadania

krytyczne. Niektórzy z oglądających obraz byli nim tak zgorszeni, że postulowali, by malarz wyjechał na stałe do Anglii.

*odaliska – w dawnej Turcji niewolnica w haremie sułtańskim.

Źródło: David Bianco, Lucia Mannini, Anna Mazzanti, *Wielka historia sztuki. Akademyzm, romantyzm, realizm*, t. 7, Warszawa 2011, s. 176

1

W dolnej części tratwy leżą zwłoki rozbitków. Aby oddać realizm postaci, malarz studiował ciała zmarłych w prosektorium. *Géricault jako jeden z pierwszych malarzy, ukazał w scenie naturalistycznej nagiego mężczyznę (akt męski do tej pory przedstawiano w scenach mitologicznych czy biblijnych)*

Źródło:

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Gericault-Theodore;3905060.html>

2

Zrezygnowany starszy mężczyzna, mimo braku nadziei, trzyma ciało młodzieńca.

3

Na drugiej części tratwy dwie grupy ludzi skierowane są w przeciwną stronę ku horyzontowi, na którym znajduje się okręt. Mężczyzna po lewej wskazuje go ręką.

4

Grupa po prawej tworzy piramidę, na szczycie której znajduje się ręka młodzieńca, wymachującego czerwoną koszulą.

5

Za tratwą z rozbitkami widoczny jest wzburzony ocean – przyczyna tragedii.

6

Na horyzoncie majaczy niewielki punkcik, prawdopodobnie wypatrywany statek niosący ocalenie.

7

Nastrój dramatyzmu potęgują ciemne chmury, spod których wyłania się jednak słoneczne światło, będące symbolem nadziei.

Théodore Géricault, „Tratwa Meduzy”, 1818-1819, Luwr, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gericault_-_The_Shipwreck_of_Medusa.jpg), domena publiczna

Szokujące portrety

W 1822 roku Géricault otrzymał zlecenie od Etienne-Jeana Georgeta, zaprzyjaźnionego lekarza, specjalisty chorób umysłowych, który opracował teorię [monomanii](#), czyli obłąkania z jedną obsesją. Malarz wykonał pełne wyrazu i ładunku emocjonalnego portrety przedstawiające ludzi upośledzonych umysłowo. Seria obrazów została opatrzona wspólnym tytułem *Monomani*.

1

Portret przedstawia starszą, wynędzniałą kobietę o zbrązowiałej karnacji. Biała koszula, ledwo widoczna pod płaszczem, współgra z szalikiem zawiązanym wokół głowy.

2

Obraz wykonywany jest w odcieniach luźno nałożonych brązów, które podnoszą ogólne wrażenie przygnębienia i nieszczęścia.

3

Na tle ciemnego tła blask padający na twarz eksponuje psychologizm postaci charakterystyczny dla psychicznie chorych ludzi.

Théodore Géricault, „Monomania hazardu”, ok. 1820, Luwr, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Th%C3%A9odore_G%C3%A9ricault_-_Monomania_hazardu.jpg), domena publiczna

1

Podobnie jak we wcześniejszym obrazie, malarz stosuje ciemne tło, z którego wyłania się twarz podkreślona przez biel kołnierza.

2

Spojrzenie mężczyzny stwarza wrażenie uciekającego i wyrażającego niepokój.

Théodore Géricault, „Monomania kradzieży”, 1820, Museum of Fine Arts, Ghent, Belgia, [wikimedia.org](https://www.wikimedia.org/), domena publiczna

Ćwiczenie 1

Rozpoznaj dzieła Géricaulta. W pola pod obrazami wpisz tytuły.

()

()

()

Ćwiczenie 2

Do zleceniodawców przypisz tytuły zamówionych przez nich dzieł.

Etienne-Jean Georget -

Adam Elmore -

Ćwiczenie 3

Uzupełnij informacje o poniższym obrazie.

Tytuł:

Miejsce wykonania:

Miejsce przechowywania:

Epsom, Wielka Brytania

Luwr w Paryżu

Derby w Epsom

Ćwiczenie 4

Dopisz monomanie przedstawione w portretach.

Ćwiczenie 5

Po zapoznaniu się z poniższą informacją, wskaż tytuł dzieła, którego dotyczy cytata

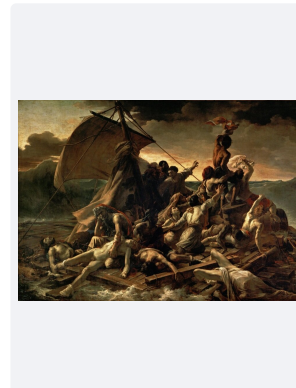
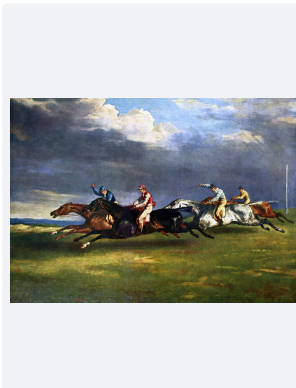
Obraz, wystawiony na Salonie 1819 r., wywołał sprzeczne reakcje. Liberałowie wdzieli w nim alegorię politycznego dryfowania postnapoleońskiej Francji i pretekst do krytyki opłakanego stanu marynarki pod rządami Burbonów. Rjaliści, z Ludwikiem XVIII na czele, uważali to płótno za przykład realizmu najwyższej próby, którą to opinię podzielała część środowiska artystycznego.

(David Bianco, Lucia Mannini, Anna Mazzanti, Wielka historia sztuki. Akademyzm, romantyzm, realizm, t. 7, Warszawa 2011, s. 176)

Dzieło

Ćwiczenie 6

Uporządkuj dzieła w kolejności ich powstania.

Ćwiczenie 7

Zaznacz nazwiska nauczycieli Géricaulta.

☐ John Constable

☐ Caravaggio

☐ Carle Vernet

☐ Pierre Guérin

☐ William Turner

Polecenie 1

Porównaj portrety konne. Zwróć uwagę na zastosowane środki formalne i sposób przedstawienia tematu.

Słownik pojęć

Akwarela

wł. *acquarella* - *acqua woda*, farba o spoiwie rozpuszczalnym w wodzie, przeważnie z gumy arabskiej, często z dodatkiem miodu, cukru lub gliceryny, które nadają farbie elastyczność; również technika malarska, posługująca się farbami akwarelowymi kładzionymi najczęściej na papierze.

Monomania

chorobliwe opanowanie umysłu przez jedną myśl lub ideę.

Studium

jedna z faz przygotowawczych w procesie powstawania dzieła sztuki; studium różni się od szkicu bardzo szczegółowym opracowaniem; także rodzaj ćwiczenia lub zadania przeprowadzanego w celach dydaktycznych.

Słownik pojęć został opracowany na podstawie:

en.wikipedia.org

Galeria dzieł sztuki

Théodore Géricault, „Oficer szaserów”, 1812, Luwr, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gericault_-_Officier_de_chasse), domena publiczna

Bibliografia

D. Bianco, L. Mannini, A. Mazzanti, *Wielka historia sztuki. Akademizm, romantyzm, realizm*, t. 7, Warszawa 2011

J. P. Couchoud J.P., *Sztuka francuska II*, E. Bąkowska (tłum.), Warszawa: WAiF, 1981,

Géricault, oprac. Pierre Courthion, Warszawa 1966

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Gericault-Theodore;3905060.html> (dostęp z dnia 31.03.2018)